

Наукові перспективи

Видавнича група

ВІСНИК науки та
освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE)

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

Bulletin of Science and Education

№ 5(11) 2023

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 5(11) 2023

Київ – 2023

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 5(11) 2023

Kiev – 2023

ISSN 2786-6165 Online

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5\(11\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5(11))

«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»:
журнал. 2023. № 5(11) 2023. С. 945

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 31.05.2023, № 14/5-23)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035 філологія).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, громадської наукової організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а, також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а, також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна).

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волошенко Марина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету "Одеська Політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головня Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✚ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✚ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✚ Кошетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Куриш Наталія Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- ✚ Линтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)
- ✚ Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)

- ✚ Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Мацько Віталій Петрович - доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (Хмельницький, Україна)
- ✚ Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всевітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- ✚ Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- ✚ Міщенко Ірина Іванівна - кандидат мистецтвознавства, доцент, Заслужений працівник культури України, член Національної спілки художників України, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (Київ, Україна)
- ✚ Ніколаєв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методикі її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- ✚ Осова Ольга Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (Харків, Україна)
- ✚ Палічук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- ✚ Потенко Людмила Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, директор Черкаського інформаційно-учбового тренінгового центру Національного університету «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов НУ «ОЮА», членкиня Центру українського-європейського наукового співробітництва (Одеса, Україна)
- ✚ Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всевітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- ✚ Прокопович Лада Валеріївна - доктор філософських наук, професор кафедри культурології та філософії культури Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
- ✚ Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- ✚ Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського (Одеса, Україна)
- ✚ Сидоренко Сергій Іванович - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Січкаренко Галина Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- ✚ Скляр Ірина Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант (м. Дніпро, Україна)
- ✚ Степанова Наталія Михайлівна - кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти, заступник з науки директора ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (Черкаси, Україна)
- ✚ Стратулат Наталія Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ, (Київ , Україна)
- ✚ Супрун Володимир Миколайович – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- ✚ Тележкіна Олеся Олександрівна - доктор філологічних наук (спеціальність "Українська мова"), доцент, професор кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, (Харків, Україна)
- ✚ Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії проблем позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- ✚ Хитровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
- ✚ Чікарькова Марія Юріївна - доктор філософських наук (спец. "філософія культури"), професор кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)
- ✚ Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- ✚ Шермет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- ✚ Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- ✚ Щербак Олена Володимирівна - кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв, Україна)
- ✚ Янкович Олександра Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)
- ✚ Ярослав Сирник - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

Гайдамачук О.В., Ткаченко С.С., Журило Д.Ю. 860
*ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ПОЯВИ КИТАЙСЬКОЇ ДІАСПОРИ НА
ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ В ПЕРШОЇ ТРЕТИНІ ХХ СТОРІЧЧЯ*

Миронович А.В. 873
*ІСТОРІЯ ЗВ'ЯЗКІВ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ У ВІЙСЬКОВІЙ
СФЕРІ: ВЗАЄМОДІЯ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ*

Петраш А.І. 902
*ДІЯЛЬНІСТЬ РЕКОЛЕКЦІЙНОГО ДОМУ ЄЗУЇТІВ У ЛЬВОВІ
В 1907-1914 РР.*

Ситник Р.М. 914
*ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕДУМОВИ ПІСЛЯЛЮТНЕВОЇ ЕМІГРАЦІЇ З
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ У 1948 РОЦІ*

СЕРІЯ «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»

**Балбус Т.А., Рублевська Н.В., Мацишина З.А., Тарасюк І.І.,
Синенький Д.В.** 922
*СПІЛЬНІ АСПЕКТИ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ
КОМПОЗИЦІЇ ТА КОЛЬОРОЗНАВСТВА ДЛЯ СТУДЕНТІВ
МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ*

Овчаренко Т.С. 932
*ДЕЯКІ АСПЕКТИ «ЛОКАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ»
БЛОШИННОГО РИНКУ (ЗАПИСКИ КУЛЬТУРОЛОГА).
ЧАСТИНА ІІ.*

СЕРІЯ «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»

УДК 354:328.185

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5\(11\)-922-931](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5(11)-922-931)

Балбус Тетяна Анатоліївна доцент кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання, заслужений майстер народної творчості України, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, вул. Ліцейна, 1, м. Кременець, <https://orcid.org/0000-0003-0045-0629>

Рублевська Наталія Володимирівна кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0001-6648-7729>

Мацишина Зоя Анатоліївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0001-7638-6729>

Тарасюк Іван Іванович кандидат архітектури, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва, Волинський національний університет імені Лесі Українки, вул. Ковельська, 15, м. Луцьк, <https://orcid.org/0000-0002-4531-2054>

Синенький Дмитро Володимирович старший викладач кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, вул. Ліцейна, 1, м. Кременець, <https://orcid.org/0009-0000-3499-2798>

СПІЛЬНІ АСПЕКТИ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ КОМПОЗИЦІЇ ТА КОЛЬОРОЗНАВСТВА ДЛЯ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. У статті розглянуто особливості композиції та

кольорознавства як одних із головних дисциплін, які викладаються студентам мистецьких спеціальностей. Саме вивчаючи їх у здобувачів освіти розвиваються всі психічні пізнавальні процеси та креативність. Адже вмюючи створювати композицію, в майбутньому створиться шедевр, а підбравши правильно кольорову гамму справжній витвір мистецтва. Визначено, що композиція – це структурна основа картини, малюнка, ілюстрації, зв'язок елементів на полотні одне з одним. Композиція базується на принципах сприйняття і тісно пов'язана зі змістом картини, характером розкриття художнього образу, авторською ідеєю і призначенням твору. Кольорознавство – це знання про колір і його властивості, про різновиди тонів, адже людина живе у кольоровому та різнобарвному світі. Визначено, що головними завданнями вивчення цих двох дисциплін є: розвиток художньо-творчих здібностей студентів (емоційного ставлення до предметів і явищ навколишнього світу, зорово-образної пам'яті, фантазії); виховання естетичного смаку, відчуття прекрасного; формування головних основ образотворчої грамотності – композиції, почуття ритму, колірної гармонії, пропорційності. До спільних аспектів у методиці викладання композиції та кольорознавства віднесено: науковість, виховний характер навчання, систематичність і послідовність, свідоме та активне навчання, зв'язок навчання з практикою. Зроблено висновок, що підготовка майбутніх фахівців з мистецтвознавства в сучасних умовах має бути зорієнтована на їхню художню творчість і передбачає не стільки передачу професійних знань та умінь, скільки формування та розвиток їхніх творчих здібностей. Процес формування творчих здібностей студентів відбувається, передусім, шляхом включення кожної особистості в активну художньо-творчу діяльність і має свою специфіку, яка полягає у постійному вирішенні поставлених перед ними художньо-творчих завдань. Такий процес вимагає чіткого планування організаційних і дидактичних дій, а саме: забезпечення методики викладання таких дисциплін як композиція та кольорознавство.

Ключові слова: композиція, кольорознавство, методика, викладання, дизайн, образотворче мистецтво, графічний дизайн, дизайн середовища, візуальне мистецтво, художник.

Balbus Tetyana Anatolyivna Associate Professor of the Department of Art Disciplines and their Teaching Methods, Honored Master of Folk Art of Ukraine, Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy named after Taras Shevchenko, Lyceina St., 1, Kremenets, <https://orcid.org/0000-0003-0045-0629>

Rublevska Nataliya Volodymyrivna Candidate of Art Studies, Associate Professor at the Department of Fine Arts, Design and Methods of their Teaching, Ternopil National Pedagogical University Named after Volodymyr Hnatyuk, M. Kryvonosa St., 2, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0001-6648-7729>

Matsyshyna Zoia Anatoliyvna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Fine Arts, Design and Methods of their Teaching, Ternopil National Pedagogical University Named after Volodymyr Hnatyuk, M. Kryvonosa St., 2, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0001-7638-6729>

Tarasiuk Ivan Ivanovych Architecture PhD, Associate Professor, Associate Professor at Art Department in Volyn National University n. a. Lesya, Kovelska St., 15, Lutsk, <https://orcid.org/0000-0002-4531-2054>

Syrenkyi Dmytro Volodymyrovych Senior Teacher Of The Department Of Art Disciplines And Their Teaching Methods, Kremenets Regional Humanitarian And Pedagogical Academy Named After Taras Shevchenko, Lyceina St., 1, Kremenets, <https://Orcid.Org/0009-0000-3499-2798>

COMMON ASPECTS IN THE METHODOLOGY OF TEACHING COMPOSITION AND COLOR SCIENCE TO STUDENTS OF ARTISTIC SPECIALTIES

Abstract. The article discusses the peculiarities of composition and color science as one of the main disciplines taught to students of artistic specialties. It is by studying them that students develop all mental cognitive processes and creativity. After all, knowing how to create a composition, a masterpiece will be created in the future, and choosing the right color scheme will create a real work of art. It has been determined that composition is the structural basis of a painting, drawing, illustration, the connection of elements on the canvas with each other. The composition is based on the principles of perception and is closely related to the content of the painting, the nature of the artistic image, the author's idea and the purpose of the work. Color science is the knowledge about color and its properties, about the varieties of tones, because a person lives in a colorful and multicolored world. It is determined that the main tasks of studying these two disciplines are: development of students' artistic and creative abilities (emotional attitude to objects and phenomena of the surrounding world, visual and figurative

memory, fantasy); education of aesthetic taste, sense of beauty; formation of the main foundations of visual literacy - composition, sense of rhythm, color harmony, proportionality. The common aspects of the methods of teaching composition and color studies include: scientific nature, educational nature of teaching, systematic and consistent approach, conscious and active learning, and connection of learning with practice. Зроблено висновок, що підготовка майбутніх фахівців з мистецтвознавства в сучасних умовах має бути зорієнтована на їхню художню творчість і передбачає не стільки передачу професійних знань та умінь, скільки формування та розвиток їхніх творчих здібностей. Процес формування творчих здібностей студентів відбувається, передусім, шляхом включення кожної особистості в активну художньо-творчу діяльність і має свою специфіку, яка полягає у постійному вирішенні поставлених перед ними художньо-творчих завдань. Такий процес вимагає чіткого планування організаційних і дидактичних дій, а саме: забезпечення методики викладання таких дисциплін як композиція та кольорознавство.

Keywords: composition, color science, methodology, teaching, design, fine arts, graphic design, environmental design, visual arts, artist.

Постановка проблеми. Сучасні умови розвитку нашої держави зумовлені прискореними економічними та технологічними процесами, які тримають курс на європейський вектор розвитку. Саме тому є потреба у компетентних, творчих та креативних фахівцях, які зможуть вивести Україну на новий економічний рівень. Хоча останнім часом майже всі сфери діяльності є технологізованими та автоматизованими все ж таки залишається попит на фахівців творчих спеціальностей, адже кожний їхній витвір мистецтва є індивідуальним, шедевральним та авторським. Саме такі оригінальні, неповторні вироби можуть гідно конкурувати з товарами інших країн та підвищувати авторитет нашої держави на світовому ринку.

Аналіз досвіду підготовки фахівців мистецьких спеціальностей дозволив виявити, що він охоплює теоретичні і методичні здобутки опанування студентами художньо-академічної грамоти, формування творчої компетентності, формування майстерності для реалізації у професійній сфері, самореалізації, самовираження. Але при цьому всьому є необхідність зосередити увагу на методиці викладання композиції та кольорознавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволив виявити, що основні положення теорії композиції розроблені в працях М. Алпатова, М. Волкова та В. Щербакова. С. Данілушкіна та В. Щербина

досліджували методологічні засади композиції в змістовому та методичному аспектах. Є. Антонович, Т. Касьян, М. Стась та М. Яремків займалися удосконаленням змісту та методики викладання композиції в системі художньо-педагогічної освіти.

Аналіз великої кількості доробків науковців показав, що наукових досліджень з досліджуваної проблематики дуже мало.

Мета статті – полягає у визначенні головних особливостей дисципліни «Композиція» та «Кольорознавство»; виявленні спільних аспектів у методиці їх викладання для студентів мистецьких спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день в Україні стрімко зростає значення мистецтвознавства в усіх його напрямках. Розвиток ринкової економіки в умовах сьогодення спонукає до підготовки висококваліфікованих компетентних кадрів. Короткий історичний екскурс свідчить, що виникнення і функціонування мистецтвознавства в Україні було безпосередньо пов'язане з наявністю відповідного інженерно-технічного середовища. Давався взнаки також високий художньо-промисловий потенціал, який живився джерелами народних промислів. Показовою особливістю було те, що в кінці XIX - на початку XX століть у більшості вищих і середніх навчальних закладів України викладалися такі дисципліни як рисунок, живопис, теорія стилів (сучасний курс основ композиції), креслення, що сприяло загальній і фаховій естетичній підготовці спеціалістів і, відповідно, проектуванню якісних конкурентоспроможних виробів [1, с. 5].

На сьогоднішній день базова підготовка студентів мистецьких спеціальностей відбувається з допомогою наступних базових дисциплін: рисунок, живопис, основи композиції, кольорознавство, пленер. На нашу думку, треба більше звернути увагу саме на композицію та кольорознавство. Саме ці дві навчальні дисципліни є основою при формуванні професійної та художньо-графічної компетентностей. Знання теоретичних і методичних основ рисунка, живопису і композиції, досить глибоке оволодіння ними – перша і головна умова підвищення професійної підготовки майбутнього фахівця.

Для того, щоб створити якийсь виріб потрібно спочатку його спроектувати, зробити композиційне розташування зображення. Від того, як закомпонований той чи інший предмет, багато в чому залежить загальне уявлення від рисунка. За організацію предметів у форматі, визначення головного та другорядного, встановлення гармонії зображення відповідає композиція. Вважаємо, що композиція є невід'ємною частиною рисунка, саме тому є доцільним розглядати її як

важливу дисципліну професійно-орієнтованого циклу при формуванні художньо-графічних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей. Науковці у галузі методики викладання образотворчого мистецтва вказують на визначальну роль композиції, як однієї з головних дисциплін професійно-орієнтованого циклу студентів мистецьких спеціальностей [2, с. 28].

Композиція – це взаємне розташування елементів твору, яке має викликати у глядача відчуття єдності, цілісності й гармонії. Це структурна основа картини, малюнка, ілюстрації, зв'язок елементів на полотні одне з одним. Композиція базується на принципах сприйняття і тісно пов'язана зі змістом картини, характером розкриття художнього образу, авторською ідеєю і призначенням твору.

В образотворчому мистецтві композиція відповідає за грамотне розподілення елементів (фігур, предметів, об'ємів, кольорів, світла й тіні, деталей та напрямків тощо). Це своєрідний скелет твору, за допомогою якого він набуває цілісності, завершеності, взаємозв'язку всіх елементів та підпорядкування їх основній ідеї картини.

Саме тому основними елементами композиції є малюнок, колір, форма.

Перед тим як створювати композицію студенти повинні дотримуватися наступних етапів: замислитися над темою твору, визначити головну ідею картини, вибрати сюжет, підібрати формат, розмір полотна і техніки виконання. Після цього слід створити структуру ліній майбутнього твору, знайти найвиразніші й характерні пози персонажів, визначитися зі стилізацією картини.

Головними показниками композиції вважається гармонійність та цілісність. Гармонійність (грецьке - harmonia) – зв'язок, ясність, розмірність частин і цілого, злиття компонентів об'єкта в єдине органічне ціле. Закономірність якого намагаються досягти у своїй творчості митці, прагнення людини до всебічного розвитку – все це можна вважати причинними факторами появи у найдавніші часи поняття «гармонія».

Відомо, що композиція може бути змістовною, але не гармонійною, і навпаки – гармонійною, але позбавленою змісту. Найбільш відомим є визначення поняття беззмістовної композиції як кінцевої множини елементів, що мають певні ознаки та перебувають у закономірно обумовленому зв'язку між собою [1].

Основними правилами композиції вважаються:

- Цілісність. Картина повинна сприйматися, як єдине ціле, а не набір окремих елементів.

- Наявність композиційного (сислового) центру, який привертає увагу і виділяє головні елементи.

- Контраст кольорів, величин, сенсів є необхідним для хорошої картини.

- Статика. Чим нижче до краю полотна розміщені елементи, тим вона статичніша. Симетричність елементів теж додає статички.

- Динаміка. Асиметричне розташування елементів робить картину більш динамічною.

- Золотий перетин. Древні греки вважали: для того, щоб твір образотворчого мистецтва був досконалим, елементи його композиції мають розташовуватися за принципом золотого перетину. Правило золотого перетину в живописі виявляється наступним чином: прямокутне полотно ділять на частини двома вертикальними і двома горизонтальними лініями у пропорції 1:1,618. Найважливіші елементи малюнка повинні знаходитися у точках перетину цих ліній, тоді такий малюнок ми будемо сприймати, як правильний і красивий [3].

Щоб створювати гармонійні картини, необхідно знати також композиційні прийоми, серед яких виділяють наступні:

- Для хорошого малюнку важливі не лише правильно підібрані пропорції, а й правильне заповнення полотна без занадто великих порожніх областей чи, навпаки, перевантаження штрихами чи деталями.

- Обираючи розмір і форму полотна для картини, варто враховувати, наскільки гармонійно «впишеться» малюнок у формат полотна.

- Не варто малювати тінь від предмета, якого немає на малюнку.

- Не потрібно «обрізати» предмети таким чином, що з наявного шматочка неможливо впізнати предмет.

- Перед обличчям людини на портреті зазвичай залишають більше простору, ніж за її потилицею.

- Якщо на малюнку багато дрібних об'єктів, потрібно розміщувати їх таким чином, щоб справлялося враження, що вони продовжуються за межами полотна.

- Якщо ви малюєте групу предметів, то спочатку намітьте всі предмети, як одну велику масу, потім окремі предмети в ній, а потім деталі [3].

Що стосується кольорознавства в композиції, то є дуже великою проблематикою правильне поєднання численних фарб натури в гармонійну кольорову палітру. Всепроникаюча гармонійність реалізує одвічний принцип організації художньої форми, сформульований ще Платоном, — принцип єдності в різноманітті. Незважаючи на багатство

різноманітності палітр, гармонізація кольору сприяє формуванню колористичної цілісності в композиції. В різних галузях науки вчені виокремлюють фізіологічну та психологічну складові впливу кольору. Ці дві складові мають близькість до емоцій — тілесних проявів нашої душі. Ще античні вчені помітили тісний зв'язок між кольором та емоціями. Сьогодні підтверджується певне відношення кольору до емоцій в стійких мовних сполученнях типу «певна пофарбованість емоцій», «емоціональне пофарбування переживань». Все це підводить нас до визначення кольору як ідеального (психічного), що пов'язано з матеріальним (фізичним чи фізіологічним) через емоції та почуття, як їхнє інформаційно-енергетичне співвідношення. Кольорознавство розкриває багатогранність пізнання, що базується на поєднанні в кольорі об'єктивного (світло) та суб'єктивного (почуття). Саме в такій єдності слід вивчати «Кольорознавство» митцям, для яких закономірності прояву об'єктивних (фізичних) чинників існування кольору тісно пов'язані з його суб'єктивними (фізіолого-психологічними) рефлексіями. Так, приміром, з'ясування цих питань допоможе наблизитись до розуміння кольорової гармонії при створенні образної цілісності будь-якого твору, адже закони гармонізації закорінені в об'єктивно існуючих закономірностях кольоро-сприйняття [4, с. 9].

Для процесу проектування декоративно-прикладних форм, промислових виробів, фрагментів предметного середовища, архітектурного середовища недостатньо володіти символікою кольору, теорією колірної гармонії. Функція, форма і колір будь-якої площинної, об'ємної, об'ємно-просторової форми, яка має функціональне призначення, повинні бути органічно пов'язані між собою. Колір є важливим фактором формоутворення, тому вимагає передбачення результату його використання, його не можна розглядати поза умовами експлуатації конкретної форми [5].

Отже, розглянувши особливості композиції та кольорознавства, ми виявили, що головним завданням цих двох дисциплін є:

1. Розвиток художньо-творчих здібностей студентів (емоційного ставлення до предметів і явищ навколишнього світу, зорово-образної пам'яті, фантазії).
2. Виховання естетичного смаку, відчуття прекрасного.
3. Формування головних основ образотворчої грамотності — композиції, почуття ритму, колірної гармонії, пропорційності.

До спільних аспектів у методиці викладання композиції та кольорознавства, ми віднесли наступні:

- Науковість, яка акцентує увагу на тому, щоб здобувачам викладалися науково обґрунтовані, перевірені практикою елементарні основи теоретичних знань в галузі мистецтва. Мистецтво ґрунтується на цілому комплексі різноманітних наукових закономірностей. Особливе значення мають закономірності лінійної та повітряної перспективи, світлотіні, композиції, кольорознавства, пластичної анатомії. Тільки під час свідомого оволодіння теоретичними знаннями можливе успішне формування практичних умінь та навичок образотворчої діяльності. Недостатні знання законів зображення, правил відтворення приводить до появи в роботах студентів помилок та неточностей.

- Виховний характер навчання. Перед композицією та кольорознавством як навчальними предметами поставлено завдання виховного змісту. Так під час занять на цих дисциплінах розвивається естетичний смак здобувачів, вміння співчувати, бачити красу у навколишньому світі.

- Систематичність і послідовність обумовлює успішний розвиток мислення студента, активне пізнання ними оточуючого світу. За допомогою впорядкованої, стрункої системи засвоєння образотворчих знань та формування умінь і навичок здобувач розкриває характерне в явищах та предметах, завдяки чому може створювати свої власні неповторні творчі роботи.

- Свідоме та активне навчання. Студенти повинні активно і свідомо оволодівати основами знань композиції та кольорознавства і прийомами їх використання на практиці. Результатом такого навчання є нестереотипне ставлення до мистецтва, свідоме оперування самостійними творчими образами в чуттєвому сприйнятті об'єктів і явищ навколишньої дійсності.

- Зв'язок навчання з практикою, що передбачає свідоме використання теоретичних знань з основ композиції та кольорознавства у творчій практичній роботі.

Висновки. Отже, підготовка майбутніх фахівців з мистецтвознавства в сучасних умовах має бути зорієнтована на їхню художню творчість і передбачає не стільки передачу професійних знань та умінь, скільки формування та розвиток їхніх творчих здібностей. Процес формування творчих здібностей студентів відбувається, передусім, шляхом включення кожної особистості в активну художньо-творчу діяльність і має свою специфіку, яка полягає у постійному вирішенні поставлених перед ними художньо-творчих завдань. Такий процес вимагає чіткого планування організаційних і дидактичних дій, а саме: забезпечення методики викладання таких дисциплін як композиція та кольорознавство.

Література:

1. Михайленко В. С., Яковлев М. І. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): Навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Київ: Каравела, 2004. 304 с.
2. Кудренко Д. О. Значення навчальних дисциплін професійно-орієнтованого циклу у формуванні художньо-графічних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей. *Інноваційний розвиток науки нового тисячоліття*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (21-22 квітня 2017.) Ч. 1. Ужгород, 2017. С. 27 – 29.
3. Основи художньої композиції: правила і прийоми. URL: <https://lihtaryk.com.ua/osnovi-hudozhnoyi-kompoziczii-pravila-i-prijomi/>
4. Горбатенко Л. П. Проблема гармонізації кольору у навчальному курсі «Кольорознавство». *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2015. № 2. С. 9-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2015_2_4
5. Стефанишин Л. Р., Поліщук Л. К. Практикум основи кольорознавства. Івано-Франківськ, 2006. 54 с.

References:

1. Mykhailenko V. S., Yakovlev M. I. (2004). *Osnovy kompozitsii (heometrychni aspekty khudozhnoho formotvorennia)* [Fundamentals of composition (geometric aspects of artistic forming)]: Navch. posib. dlia stud. vyshchikh navch. zakladiv. Kyiv: Karavela [in Ukrainian].
2. Kudrenko D. O. (2017). *Znachennia navchalnykh dystsyplin profesiino-orientovanoho tsykladu u formuvanni khudozhno-hrafichnykh kompetentnostei studentiv mystetskykh spetsialnostei* [The importance of vocationally oriented disciplines in the formation of artistic and graphic competencies of students of artistic specialties.]. *Innovatsiinyi rozvytok nauky novoho tysiacholittia*. Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Uzhhorod, 21-22 kvitnia 2017.) – Ch. 1, 27 – 29. [in Ukrainian].
3. *Osnovy khudozhnoi kompozitsii: pravyla i pryimy* [Basics of artistic composition: rules and techniques]. URL: <https://lihtaryk.com.ua/osnovi-hudozhnoyi-kompoziczii-pravila-i-prijomi/> [in Ukrainian].
4. Horbatenko L. P. (2015). *Problema harmonizatsii koloru u navchalnomu kursi «Koloroznavstvo»* [The problem of color harmonization in the course «Color Science»]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dizainu i mystetstv – Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts*, 2, 9-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2015_2_4 [in Ukrainian].
5. Stefanyshyn L. R., Polishchuk L. K. (2006). *Praktykum osnovy koloroznavstva* [Workshop on the basics of color science]. Ivano-Frankivsk. [in Ukrainian].